

Ziekten, plagen en stress in de maïsteelt *maïs vraagt steeds meer aandacht!!!*

3 december 2014

Brigitte Kroonen & Jos Groten WUR-PPO

Leuk om te kijken.... maar de gevolgen
zijn minder leuk!

Een plant met stress is gevoeliger voor
ziekten en plagen

Waardoor ontstaat stress?

Slechte bodemkwaliteit

Verdichting, plasvorming etc. oorzaak van vele problemen:

Latere zaai, kiemschimmels, wortelverbruining, achterblijven groei, slechtere beworteling, slechtere nutriëntenopname ...

Onvoldoende organische stof:

Droogtestress, zuurstof, slechtere nutriëntenbinding en levering

Suboptimale bemesting

Leidt tot stress in gewas, meer kans op ziekten

Suboptimale bemesting

- Te lage kalivoorziening –
vochthuishouding verstoord
- Te lage pH leidt tot stress
  - in een zure grond heeft mais moeite met de ontwikkeling van wortelstelsel
  - N en P beschikbaarheid daalt
  - Bodemleven activiteit geremd

Zaaitijdstip

- Te vroege zaai (voor 20 april), perceel en jaar afhankelijk kan leiden tot te trage groei in eerste fase

Continueelt maïs is geen goede basis

- Bodemkwaliteit op peil houden lastig – zeker binnen de huidige mestwetgeving
- Voldoende organische stof aanvoer (zeker bij gebruik varkendrijfmest) niet mogelijk
- Ziekten en plagen, die in de grond achter blijven hebben meer kans om instant te blijven

“Verkeerde” Rassenkeuze

- Elk perceel verdient zijn eigen maïsras
- Keuze voor late rassen op percelen met continueert mais biedt weinig ruimte voor investering in de bodemkwaliteit
- Rassen met matige beginontwikkeling
- Gevoelige rassen voor diverse ziekten en plagen geven eerder kans op problemen
- Het bij voorbaat weten dat je chemisch moet ingrijpen geen duurzame basis

Stress door aaltjes

Trichodorus similis

Onkruidbestrijding kan stress veroorzaken

- Te hoge dosering
- Te late bespuiting (stadium gewas)
- Omstandigheden tijdens bespuiting ongunstig
  - Te hoge temperaturen
  - Te groot verschil tussen dag en nachttemperatuur
  - ..
- Niet geslaagde onkruidbestrijding
- Probleemonkruiden - haagwinde

Gewasbescherming in de maïsteelt

- Onkruid
- Ziekten
- Plagen

- Beheersing
  - Onkruid   99% chemisch
  - Insecten/vogels   zaadontsmetting
  - Ziekten   zaadontsmetting en
                                  gewasbespuiting

Onkruidbestrijding

- Met het huidige middelenpakket (20) is een afdoende onkruidbestrijding bereikbaar
  - Bodem - duurwerking
  - Contact breedbladig
  - Grassen
- Gewasschade voorkomen
- Weten wat er staat

Onkruidbestrijding

- Vóór opkomst
  - Mechanisch
  - Split-toepassing / LDS
  - Aardappelopslag / Haagwinde
-
- Nieuwe etikettering geeft weinig ruimte voor split-toepassingen / LDS toepassingen

Ziekten

- Kiemschimmels
- Wortelverbruining
- Builenbrand
- **Fusarium stengelrot**
- **Helminthosporium spp.**
- **Kabatiella zaeae, Eyespot (noord NL)**
- *Rhizoctonia (steeds vaker / valplekken)*
- Roest
- **Maiskopbrand; sinds 2012 officieel**
- **Heksenbezem**
- *Phoma; nog niet officieel*

Stengelrot

- Veroorzaakt door Fusariumschimmels
- Merg van stengelvoet verrot
- Stengels sterven vroegtijdig af
- Knikken vlak boven de grond om (bemoeilijken oogst)
- Lagere voederwaarde en inkuilbaarheid neemt af

Voorkomen

- Vruchtwisseling (minder maïs en granen)
- Rassenkeuze (vooral bij MKS, CCM en korrelmaïs)
- Oogstmoment

Helminthosporium spp. turcicum, carbonum en (maydis)

turcicum

carbonum

Kabatiella zeae (eyespot) meer in noord NL

Helminthosporium spp. turcicum en carbonum

- Primaire aantasting vanuit gewasresten in de grond opspatten sporen – infectie planten van onder in de plant naar boven
- Vervolgens kan door wind de schimmel verder verspreid worden over grotere afstanden – begint bovenin gewas
Secundaire aantasting
- Vocht (dauw) en temperatuur van 20-25 °C (voor carbonum iets hoger)

Helminthosporium spp. turcicum en carbonum

- Opbrengstreductie, met name als aantasting al vóór of tijdens de bloei wordt waargenomen
- Bevindingen 2007-2008:
Snijmaïs: 5-10% opbrengstverlies in droge stof en voederwaardekwaliteit
Korrelmaïs: opbrengst kan tot 50% lager uitvallen; gemiddeld 5-10%
- Bestrijding toegelaten
Retengo Plus (sinds 2013)
Quilt Xcel (sinds 2014)
Op ruim 10.000 ha een bespuiting uitgevoerd

Kans op aantasting wordt bevorderd door:

- Continueelt maïs
- Onvoldoende inwerken gewasresten
primaire aantasting voorkomen – vertering gewasresten
in herfst bevorderen (niet kerende grondbewerking) –
in voorjaar goed onderwerken (kerende bewerking)
- Te lage bemestingstoestand
- Gevoelige rassen

Wel of niet een bestrijding uitvoeren?

Bespuiting uitvoeren voordat aantasting optreedt

Stadium: vlagblad zichtbaar, voor het in pluim komen,
meestal medio juli

Kosten bespuiting (middel en toepassing): € 100,-

Kans op schade bij toepassing op juiste tijdstip: nihil

Bij keuze tolerant ras en teelt in vruchtwisseling nee

Bij continue teelt en voorgaande jaren aantasting
geconstateerd en/of gevoelig ras ja

Wel of niet een bestrijding uitvoeren?

- Demo's en proeven op percelen in rotatie (NL en D):
grote variatie in resultaten
droge stofproductie: geen/nauwelijks toename
voederwaardekwaliteit: plusje

- Kunstmatige infectie (rond bloei):
droge stofproductie: plus 10%
voederwaardekwaliteit VEM plus 12%
DVE plus 8%

Wel of niet een bestrijding uitvoeren?

- Waarde (financieel) per kg ds snijmaïs

	gemiddeld KWIN	november 2014
per kVEM	0,11 ct	0,084 ct
per kDVE	0,048 ct	1,217 ct

Aantasting (zware besmetting) rond bloei op basis van kunstmatige infectie

- Opbrengst 16 tot 19 ton droge stof

Wel bespuiting	
DS opbrengst	+ 10%
VEM	+ 30
DVE	+ 4
€ per ha droge stof	+ 160 - 190
€ per ha kwaliteit	+ 330 - 390

Aantasting niet /nauwelijks of laat

- Opbrengst 16 tot 19 ton droge stof

Wel bespuiting		
DS opbrengst	+ 0%	+ 3% (0,5 ton)
VEM	+ 20	+ 20
DVE	+ 0	+ 0
€ per ha droge stof	+ 0	+ 50 - 60
€ per ha kwaliteit	+ 35 - 45	+ 105 - 125

Rassenkeuze – tolerantie vermeld

Stengelrotresistentie	Builenbrandresistentie	Helminthosporium-tolerantie	Helminthosporium-tolerantie
roeg en vroeg			
7	9	7,5	
7	8,5	6,5	
7,5	8,5	7,5	
8	*	*	7
7	9	*	7
7,5	8	7,5	8
8	8,5	8,5	
7,5	8	8	7
7	8,5	8	ob mix
7,5	8	7,5	6,5
8	8,5	*	8,5
7	8,5	7,5	
8,5	8,5	8	

Tolerant ras = goede basis

Maiskopbrand (*Sphacelotheca Reiliana*)

- Vooral bij groeistagnatie tot 4-5 bladstadium
- Aantasting via de wortel, manifesteert zich tijdens bloei
- 2011/2012 - Pleksgewijs soms tot 100% aantasting
- Voederwaarde kan erg tegenvallen omdat kolf ontbreekt
- Verstandig maïs, met zware aantasting, niet vers te voeren
- Vruchtwisseling 1 op 4, groeistagnatie voorkomen!
- Zaaizaadontsmetting

Heksenbezem (*Sclerophthora macrospora*)

- Aantasting als mais tot 4-5 bladstadium korte tijd in het water staat
- Aantasting via wortel
- In 2012 omgeving Ede, Barneveld
- Belangrijk goede ontwatering, bodemkwaliteit

Plagen

- Ritnaalden
- Maisstengelboorder
- Maiswortelkever
- Fritvlieg
- Bladluizen

Verbod neonicotinoiden

- Bestrijding/beheersing ritnaalden lastiger
- middel Sonido: werking minder dan “oude”
- Toets met aardappelen (signalering)

- Staat haaks op de wens om maïs in vruchtwisseling op te nemen en groenbemesters te stimuleren

Maisstengelboorder – *Ostrinia nubilalis*

Overwintert als pop – mei vlinder -
ei-afzetting juli

Rups vreet in stengel – legering

Komt (nog) weinig voor in NL

Beheersing/bestrijding

- Tijdige oogst
- Intensieve stoppelbewerking
- Diep onderploegen

Maiswortelkever – *Diabrotica virgifera*

Zeer schadelijk

Kever- legt eieren in de zomer -

volgend voorjaar larven -

larven vreten aan wortels -

Kevers vreten vervolgens
(juli/augustus) aan korrel, blad,
stuifmeel, meeldraden

Geen quarantaine ziekte (2014, komt algemeen voor in Eu)

in NL nauwelijks/niet – alert zijn

Bodemgezondheid - aaltjes

	Cysteaaltjes				Wortelknobbelaaltjes				Wortellesieaaltjes		Stengelaaltjes		Vrijlevende wortelaaltjes					Virussen			
	<i>Heterodera avenae</i> Havercysteaaltje	<i>Heterodera betae</i> Geel bietencysteaaltjes	<i>Heterodera schachtii</i> Witte bietencysteaaltje	<i>Heterodera trifolii</i> f. sp. <i>trifolium</i> Klavercysteaaltje	<i>Meloidogyne chitwoodi</i> Maïswortelknobbelaaltje	<i>Meloidogyne fallax</i> Bedrieglijk maïswortelknobbelaaltje	<i>Meloidogyne hapla</i> Noordelijk wortelknobbelaaltje	<i>Meloidogyne naasi</i> Graswortelknobbelaaltje	<i>Pratylenchus crenatus</i> Graanwortellesieaaltje	<i>Pratylenchus penetrans</i> Wortellesieaaltje	<i>Ditylenchus destructor</i> Destructoraalje	<i>Ditylenchus dipsaci</i> Stengelaaltje	<i>Paratrichodorus pachydermus</i> Paratrichodorus pachydermus	<i>Paratrichodorus teres</i> Paratrichodorus teres	<i>Rotylenchus uniformis</i>	<i>Trichodorus primitivus</i> Trichodorus primitivus	<i>Trichodorus similis</i> Trichodorus similis	<i>Tylenchorhynchus dubius</i>		<i>Tabaksrateivirus</i> Tabaksrateivirus	
	Z D ZV K	Z D	Z D ZV K	Z D ZV K	Z D	Z	Z D	Z D ZV	Z D ZV	Z D ZV	Z D ZV K	Z D ZV K	Z D ZV	Z D ZV	Z	Z D ZV	Z D ZV	Z	Z D ZV		
Mais	-	-	-	-	●●	●	-	-	●●●	●●●	-	●●	?	●●●	?	?	?	●●	●●●	●●●	Mais
Bladkool Is	-	●●●	?	-	?	?	?	?	?	? i	?	?	?	?	?	?	?	?	?	? S	Bladkool Is
Bladrammenas Is	-	-R	● R	-	-R	● R	●●	-	?	●●	-	?	●●	●	?	●●●	●●	?	-	●●●	Bladrammenas Is
Gele mosterd Is	-	-R	-R	-	●●	●●	●	-	?	●●	-	?	●●●	●	?	●●●	●●●	?	●●●	●●●	Gele mosterd Is
Rogge Is	●●●	-	-	-	●●●	●●	-	●●	●●●	●●	-	●●	●●●	●●●	●	?	●●●	●●●	●●	●●	Rogge Is
esterwolds raai gras Is	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	Westerwolds raai gras Is
Engels raai gras vs	●●●	-	-	-	-	●●●	-	●●	●●	●	-	●	●●●	●●●	●●	●●●	●●●	●●	●●	●●	Engels raai gras vs
Italiaans raai gras vs	●●●	-	-	-	●●●	●●●	-	●●●	●●	●●●	-	●	●●●	●●●	●●	●●●	●●●	●●●	●●●	●●● S	Italiaans raai gras vs
Rode klaver vs	-	?	-	●●	?	?	?	?	●●●	●●●	●●●	●●●	?	?	?	?	?	?	?	?	Rode klaver vs
Witte klaver vs	-	?	-	●●	●● R	●● R	●● R	?	●●	●●●	●●●	●●●	?	●●● R	?	?	?	?	●●● S	Witte klaver vs	

©2014. Dit aaltjesschema is een product van Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO)

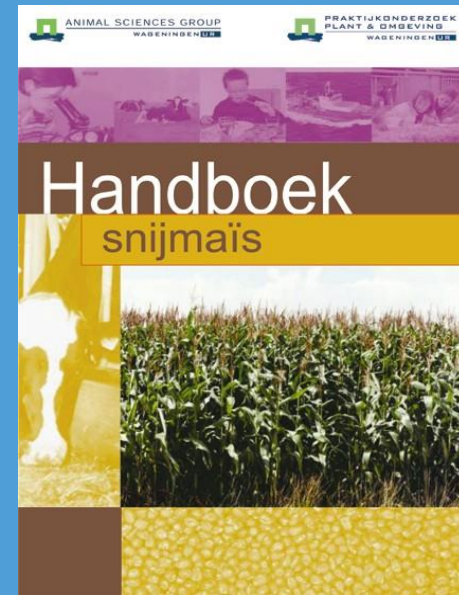
Legenda Schade	
	onbekend
■	geen
■	weinig 0-15%
■	matig 16-35%
■	sterk 36-100%

Legenda Vermeerdering	
?	onbekend
--	actieve afname
-	natuurlijke afname
●	weinig
●●	matig
●●●	sterk
R	Rasafhankelijk
S	Serotypeafhankelijk
? i	? enige informatie

Legenda Grondsoort	
Z	Zand
D	Dalgrond
ZV	Zavel
K	Klei

Optimalisatie maisteelt

- www.beslisboomsnijmais.nl
- www.handboeksnijmais.nl
  - Samengesteld door ASG en PPO
  - Bron van onafhankelijke maisinformatie op gebied van teelt (ras), conservering en voeding

Bedankt voor
uw aandacht!

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING

WAGENINGEN **UR**